

DOI: 10.32782/2786-9156.107.3.21-34
УДК 343.13

Басиста І. В., докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри кримінального процесу та криміналістики Львівського державного університету внутрішніх справ (м. Львів, Україна); членкиня Науково-консультативної ради при Верховному Суді
e-mail: basysta-i@ukr.net,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9707-7386>

Гутник А. В., докторка філософії у галузі права, доцентка кафедри права та публічного управління ЗВО «Університет Короля Данила» (м. Івано-Франківськ, Україна)
e-mail: hutnyk_alina@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5447-7256>

Созанський Т. І., кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права і кримінології Львівського державного університету внутрішніх справ (м. Львів, Україна)
e-mail: sozan77@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0761-1683>

РЯТУВАННЯ МАЙНА ЯК ОДИН ІЗ НЕВІДКЛАДНИХ ВИПАДКІВ ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ БЕЗ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ

Встановлено, що в практиці Верховного Суду, як і в наукових розвідках, немає однозначної відповіді на питання, чи охоплює «рятування майна», яке законодавцем передбачене одним із невідкладних випадків проникнення до житла чи іншого володіння особи до постановлення ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 233 КПК), можливість виявлення й вилучення потенційних речових доказів.

Акцентовано увагу на важливості розмежування поліцейського заходу, передбаченого Законом України про «Національну поліцію», і «входження» до житла чи іншого володіння особи, яке регламентоване ч. 3 ст. 233 КПК.

Обґрунтовано, що в розглядуваній процесуальній ситуації, враховуючи логічний взаємозв'язок складових ч. 3 ст. 233 КПК із завданнями кримінального провадження, орган досудового розслідування, прокурор можуть провести невідкладний обшук до постановлення ухвали слідчого судді та віднайти і вилучити об'єкти, які можуть бути речовими доказами. Встановлення та підтвердження судом пропорційності такої процесуальної діяльності після її завершення законній меті є важливими з огляду дотримання конституційних і конвенційних прав.

Резюмовано, що виниклу після проникнення до житла чи іншого володіння особи, за ситуації наявних невідкладних випадків, необхідність виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення органи досудового розслідування та прокурор можуть реалізувати й у перебігу огляду.

Продовжено вже розпочату раніше наукову дискусію про наявний «різній термінології» у законодавчому викладі, оскільки ч. 3 ст. 233 КПК передбачає знищення отриманої «інформації», а ч. 1 ст. 255 КПК – знищення «відомостей, речей та документів». Якщо підстави для входження до житла чи іншого володіння особи були відсутні, як і підстави проведення у них невідкладного обшуку, то отримані внаслідок такого обшуку докази є недопустимими. Порушені права особи мають бути відновлені, а винуватих у їх порушенні – притягнуто до відповідного виду відповідальності.

Ключові слова: входження до житла чи іншого володіння особи, невідкладний обшук, огляд, слідчі (розшукові) дії, докази, поліцейський захід, досудове розслідування, дотримання прав людини.

Постановка проблеми. Одним із невідкладних випадків, який дає можливість слідчому, дізнавачу, прокурору увійти до житла чи іншого володіння особи, є врятування майна, і ця підстава передбачена в ч. 3 ст. 233 КПК України. Однак ця норма тлумачиться як у доктрині, так і практиками по-різному, а отже, її застосування є вкрай відмінним. Також дилемою залишається *вибір процесуальної діяльності* за ситуації, коли слідчий, дізнавач чи прокурор увійшли до житла чи іншого володіння особи за наявного невідкладного випадку, як-от врятування майна, і в них виникла необхідність віднайти й вилучити об'єкти, які можуть бути речовими доказами. Звісно, що йдеться не про іншу ситуацію, коли про «таку необхідність» було відомо ще до входження до житла чи іншого володіння особи.

У зверненні судді Касаційного кримінального суду Верховного Суду (далі – ККС ВС) до членів Науково-консультативної ради при Верховному суді (далі – НКР при ВС) у справі № 466/525/22 (провадження № 51-7310км23) із реєстраційним номером Верховного Суду № 244/0/26-24 від 04.06.2024 проведено узагальнення наявної судової практики в цій царині та констатовано, що колегія суддів Третьої судової палати ККС ВС у постанові від 1 листопада 2023 року (справа № 462/3127/22, провадження № 51-4879км23) дійшла висновку, що унеможливлення знищення доказів, фіксація відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення, збереження доказової бази не є підставами для проникнення до житла чи іншого володіння особи до постановлення ухвали слідчим суддею, адже такі обставини не входять до переліку тих невідкладних випадків, про які йдеться в ч. 3 ст. 233 КПК України. У зв'язку із цим колегія суддів визнала обґрунтованими висновки судів попередніх інстанцій про те, що протокол обшуку є недопустимим доказом, як і інші докази, отримані під час його проведення, та похідні від них [1].

Поряд із таким висновком про застосування норм кримінального процесуального закону, які передбачені ч. 2 ст. 234, ст. 233 КПК України є і кардинально протилежні, оскільки означена процесуальна ситуація неодноразово вже потрапляла в поле зору суддів Верховного Суду та науковців. Зокрема, колегія суддів Третьої судової палати ККС ВС у постанові від 6 вересня 2023 року (справа № 688/647/19, провадження № 51-2840км23) визнала неспроможними посилення сторони захисту на відсутність підстав, визначених ч. 3 ст. 233 КПК України, та дійшла висновку, що з положеннями вказаної норми цілком узгоджується те, що підставою для задоволення клопотання є врятування майна, яке є знаряддям, засобом або предметом злочину і яке могло бути знищено [2]. Збіжний висновок міститься в постанові Третьої судової палати ККС ВС від 18 жовтня 2023 року (справа № 303/3224/20, провадження № 51-3342км20) [3]. Так само резюмувала і колегія суддів Першої судової палати ККС ВС у постанові від 27 лютого 2024 року (справа № 185/4212/21, провадження № 51-7440км23) [4].

Натомість колегія суддів Першої судової палати ККС ВС у постанові від 8 квітня 2021 року (справа № 573/2028/19, провадження № 51-1535км20), виходила з того, що не належить до підстав проведення невідкладного обшуку необхідність відшукання викрадених речей та одягу, які можуть бути використані як докази [5].

Отже, як бачимо, у ККС ВС сформувалися два різні підходи до вирішення означеної проблематики. Виходячи з описаного вище стану справ, 15 травня 2024 року у справі № 466/525/22 (провадження № 51-7310км23), колегія суддів Третьої судової палати ККС ВС прийняла рішення передати на розгляд об'єднаної палати ККС у складі ВС кримінальне провадження за касаційною скаргою прокурора на ухвалу Львівського апеляційного суду від 2 жовтня 2023 року щодо ОСОБА_6 [6]. У цій ухвалі, серед іншого, значиться, що «приписи ст. 233 КПК України підлягають застосуванню у взаємозв'язку з положеннями ст. 2 КПК України. Отже, з метою забезпечення вико-

нання завдань кримінального провадження у невідкладних випадках, пов'язаних із загрозою знищення доказової інформації, КПК України дозволяє проводити огляд, обшук житла чи іншого володіння особи до постановлення ухвали слідчого судді із застосуванням судового контролю *post factum*. Колегія суддів вважає, що наявні підстави до відступу від висновків щодо застосування приписів ч. 3 ст. 233 КПК України, відображених у постанові Першої судової палати ККС ВС від 8 квітня 2021 року (справа № 573/2028/19, провадження № 51-1535км20) та в постанові Третньої судової палати ККС ВС від 1 листопада 2023 року (справа № 462/3127/22, провадження № 51-4879км23)» [6]. Оскільки об'єднана палата ККС ВС вирішуватиме означену процесуальну ситуацію, то й відповідне звернення від судді про підготовку наукових висновків отримали свого часу й члени НКР при ВС [1]. Частина шановних колег уже навіть опублікували результати власних науково-прикладних досліджень [7]. Тож безсумнівними є наявність задекларованої проблеми, її актуальність, масштабність і нагальність вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До теми проведення невідкладного огляду, обшуку зверталось багато науковців. Так, у наукових дослідженнях звернено увагу на (1) неоднакову законодавчу термінологію та відсутність кореляції з іншими положеннями КПК України (І. Басиста, І. Вегера-Іжевська, І. Гловюк, Д. Пономаренко, О. Торбас); (2) логіко-лінгвістичний дефект норми (Д. Криворучко, О. Лейба, А. Туманянц); (3) розуміння «добровільної згоди» та її належного оформлення (А. Вознюк, І. Гловюк, М. Грига, А. Дуда); (4) розуміння «невідкладності» (А. Вознюк, М. Грига, А. Дуда, Є. Коваленко, О. Кучинська, В. Маляренко, В. Нор, А. Скрипник, О. Смірнов, С. Тарасюк, І. Тітко); (5) розуміння «безпосереднього переслідування» (І. Гловюк, Д. Криворучко, А. Туманянц); (6) важливість здійснення судового контролю (М. Макаров, С. Шаренко); (7) дотримання прав і свобод людини (практично кожен процесуаліст із вже перелічених, а також О. Дроздов і Н. Глинська) тощо. Аналіз такого невідкладного випадку, як «врятування майна», який дає право слідчому, дізнавачу, прокурору до постановлення ухвали слідчого судді ввійти до житла чи іншого володіння особи, здійснювали Н. Глинська, О. Дроздов, О. Калужна, М. Комарова, О. Космін, Д. Криворучко, М. Макаров, В. Маляренко, В. Масалітіна, О. Смірнов, Л. Неводнича, С. Тарасюк, О. Торбас, А. Туманянц, В. Ханін, С. Шаренко. У наукових розвідках практично не досліджувалася різниця між поліцейським заходом, передбаченим Законом України «Про Національну поліцію», і проникненням до житла чи іншого володіння особи, передбаченим КПК України. Як і в судовій практиці, серед науковців немає єдиної позиції чи охоплюється необхідність збереження потенційних речових доказів поняттям «врятування майна», яке викладене в ч. 3 ст. 233 КПК України. Тож приєднуємося до дискусії та пропонуємо власні підходи для вирішення цього питання, які вже отримали своє лапідарне висвітлення у відповідному науковому висновку [8].

Формулювання цілей. Зроблено спробу аргументувати авторський підхід за якого, по-перше, вжиті законодавцем словосполучення «(в)рятування майна», «проникнення» і «входження» до житла варто розглянути не лише з кримінальних процесуальних позицій. По-друге, автори задалися завданням поглянути на описану процесуальну ситуацію під кутом зору невідкладних випадків проведення обшуку до постановлення ухвали слідчого судді та вжиття заходів для забезпечення від порушення конституційних і конвенційних прав.

Виклад основного матеріалу. Стаття 30 Конституції України кожному гарантує недоторканність житла. Так, «не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим

рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку» [9].

Отже, з наведеного формулювання ст. 30 Конституції України слідує таке:

– допускається наявність невідкладних випадків, коли можливий інший (не за вмотивованим рішенням суду), встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку;

– невідкладні випадки законодавець пов'язує із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

«Інший, встановлений законом, порядок» передбачає ч. 3 ст. 233 КПК України. І у ній значиться, що «слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді ввійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення (підкреслення наше. – Авт.). У такому разі прокурор, слідчий, дізнавач за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися до слідчого судді із клопотанням про проведення обшуку...» [10].

Водночас у ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію» йдеться про те, коли поліція в невідкладних випадках може проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду, і це іменовано *поліцейським заходом, про застосування якого складається протокол*. Такі невідкладні випадки пов'язані з: *врятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій; безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення; припиненням кримінального правопорушення, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні*. Проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння особи не може обмежувати її права користуватися власним майном [11]. Отже, у наведеному формулюванні ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію» ми бачимо, що невідкладні випадки для такого *поліцейського заходу, як проникнення до житла чи іншого володіння особи, законодавець, серед іншого переліченого у цій нормі, також пов'язує із наявністю надзвичайних ситуацій, за умов яких є необхідність рятування життя людей і цінного майна. У розглянутому щойно випадку йдеться не про кримінальну процесуальну діяльність, а про поліцейський захід, який реалізується на підставі ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію». У цьому руслі О. Торбас цілком правильно зазначає, що такі випадки, як пожежа або стихійне лихо, далеко не завжди будуть пов'язані з кримінальним процесом і тому вони не можуть пояснювати логіку ч. 3 ст. 233 КПК України, яка, очевидно, стосується саме кримінального провадження* [12, с. 531].

Слід звернути увагу, що поліцейський не може проникати до житла чи іншого володіння особи у випадку вчинення особою адміністративного правопорушення, оскільки відповідної норми у КУпАП немає, а ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію» містить вичерпний перелік невідкладних випадків, які дають підстави для такого проникнення.

Цікавим у цьому аспекті є випадок із судової практики. Так, суд першої інстанції розглядав справу щодо інспектора СРПП, який зайшов на огорожену територію будинково-володіння, услід за прокурором, якого підозрював у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 130 КУпАП. Суд встановив, що обшуку на території земельної ділянки інспектор не проводив, однак визнав інспектора винним за ч. 2 ст. 162 КК України [13]. Ухвалою апеляційного суду від 03.05.2023 вирок суду першої інстанції

було скасовано. Обґрунтовуючи таке рішення, суд врахував практику ЄСПЛ, зокрема справу «Надточій проти України», у якій уряд визнав карний кримінально-правовий характер Кодексу про адміністративні правопорушення, і справу «Шмауцер проти Австрії», у якій встановлено, що правопорушення, за які може бути накладено стягнення у вигляді штрафу чи обмеження в користуванні водійськими правами, підпадають під визначення «кримінального обвинувачення». Суд також зазначив, що суспільний баланс між формальним порушенням обвинуваченим недоторканості іншого володіння потерпілих і припинення вчинення адміністративних правопорушень працівником прокуратури, щодо якого у працівників поліції були підставні причини вважати, що останній, керуючи транспортним засобом, перебуває у стані алкогольного сп'яніння, та подальша його поведінка, яка полягала в уникненні відповідальності, на думку апеляційного суду, є виправданим [14]. Після нового судового розгляду справи 24.01.2024 районний суд виніс виправдувальний вирок поліцейському у зв'язку з недоведеністю у його діянні (діях) складу кримінального правопорушення, але констатував імовірні підстави для притягнення поліцейського до дисциплінарної відповідальності [15]. Це рішення оскаржено в апеляційному порядку [16].

Слід зазначити, що обвинувачення інспектора СРПП в жодному разі не може містити покликання на порушення інспектором норм ст. 13, 233, 234 КПК. Хоч інспектор СРПП і переслідував особу, яка вчинила адміністративне правопорушення та яке в розумінні практики ЄСПЛ вважається «кримінальним», то він все одно не наділений кримінальними процесуальними функціями слідчого, дізнавача чи прокурора, а отже, не може керуватися нормами КПК України, переслідуючи особу за підозрою у вчиненні адміністративного правопорушення. Тож у цій справі поліцейський застосував саме поліцейський захід.

Із всього вищенаведеного можна зробити висновок, що, на відміну від проникнення до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду, яке іменовано в Законі України «Про Національну поліцію» «*поліцейським заходом*», Конституція України передбачає можливість *проведення в них огляду й обшуку* у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, без вмотивованого рішення суду опісля *проникнення*. Проте, як не дивно, ст. 233 КПК України такого переліку, як «*проведення в них огляду й обшуку*» не містить, а дозволяє слідчому, дізнавачу, прокурору до постановлення ухвали слідчого судді *ввійти* до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках...» [10]. При цьому друге речення ч. 3 ст. 233 КПК України містить зобов'язання для прокурора, слідчого, дізнавача за погодженням із прокурором *невідкладно після здійснення таких дій звернутися до слідчого судді з клопотанням про проведення обшуку* [10].

Також, як ми бачимо, у ст. 30 Конституції України та в ч. 3 ст. 233 КПК України маємо як мінімум дві розбіжності, а саме «*проникнути*» й «*увійти*» (очевидно, що сумнівною здається можливість «увійти» через вікно, дах будинку тощо), а також «*підозрюються у вчиненні злочину*» та «*підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення*» (передбачає злочин і кримінальний проступок). *Не зрозуміло, як ставитися до такого стану справ, чи вважати їх хибними законодавчої техніки, чи чимось іншим?*

Виходить, що з огляду на законодавчий виклад ст. 30 Конституції України немає підстав заперечувати допустимість проведення в житлі чи іншому володінні особи огляду й обшуку після проникнення до такого житла чи іншого володіння особи за наявності невідкладних випадків.

При цьому без відповіді залишається питання про самі невідкладні випадки, бо якщо їх тлумачити *буквально*, то вони начебто стосуються лише ситуацій, пов'язаних

із врятуванням життя людей і майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. Логічними здаються такі огляд чи обшук за ситуації попереднього переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, за умов якого (переслідування) була потреба в проникненні до житла чи іншого володіння особи.

Але навіть тоді проводити огляд чи обшук за умов проникнення для врятування життя людей і майна? Очевидно, що мета такого проникнення – врятування життя людей і майна. Але ж чи в перебігу «рятування» майна може виникати потреба віднайти й вилучити об'єкти, які можуть бути речовими доказами? І що слід розуміти під вживаним законодавцем «врятування»?

Якщо йдеться про кримінальну процесуальну діяльність слідчого, дізнавача, прокурора до постановлення ухвали слідчого судді щодо проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку (ст. 30 Конституції України), яка реалізується на підставі ч. 3 ст. 233 КПК України, то очевидним є той факт, що ці випадки не є тотожними з тим, який наведено у ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію». *Ще раз підкреслимо, що в ч. 3 ст. 233 КПК України йдеться про кримінальну процесуальну діяльність уповноважених КПК України на її здійснення суб'єктів, а не про поліцейський захід. Така кримінальна процесуальна діяльність спрямована на досягнення завдань статті 2 КПК України [8].*

Щодо «рятування майна» від загрози знищення, то із цього приводу думки науковців розділилися. Так, А. Вознюк, М. Грига, А. Дуда зазначають, що, безумовно, є загроза знищення речей, що були предметом, знаряддям чи засобом вчинення кримінального правопорушення [17, с. 74]. Натомість О. Горбас вважає, якщо «потенційний підозрюваний володіє речовими доказами і про це стало відомо слідству, ще не означає, що він ці речові докази найближчим часом знищить» [12, с. 531]. Щодо викраденого майна, то О. Калужна зазначає, ««рятування майна» не пов'язано з буквальним знищенням майна, адже його викрадали не для того, щоб знищувати». Вона також обґрунтовує, що «складно вважати «врятування майна» обшук з метою вилучення знаряддя злочину, адже, скоріш за все, знищувати будуть сліди, а не саме майно (наприклад, коли автомобіль – знаряддя наїзду). Навряд чи підпадають під «загрозу втрати майна» обшуки з метою вилучення документів, знарядь виготовлення підроблених документів, наркотичних засобів чи знарядь їх виготовлення, навіть вогнепальної чи іншої зброї. Так, ці та подібні ситуації пов'язані з ризиком втрати доказів, але не загрожують знищенням майна в загальному і цивільно-правовому сенсі, тому навряд чи вони буквально відповідають Конституції України і ч. 3 ст. 233 КПК України. Отож поширювальне тлумачення підстав невідкладних випадків для проведення обшуку не відповідає закону» [18, с. 87–88]. З такою ж позицією погоджується М. Макаров [19, с. 233]. О. Дроздов і Н. Глинська переконують читача в тому, що «... досить довільним виглядає те, що саме суд, а не законодавець тлумачить «рятування майна... у тексті КПК України ми точно не знайдемо такого дозволу...» [7, с. 618], із чим нам важко повністю погодитися з огляду на аргументи, якими вже неодноразово оперували [20; 21]. Так, «судова практика, на відміну від нормативно-правових актів, має здатність вчасно реагувати на наявні суспільні потреби та пропонує, яким чином виправляти певні хиби цих нормативних актів. Тому й окремі форми виразу судової практики, як правильно підкреслюють автори академічного видання «Кримінальний процес України» (Львів, 2021, за редакцією Академіка НАПрН України д-ра юрид. наук, професора Василя Тимофійовича Нора), є джерелами кримінального процесуального права, як-от правові позиції, узвичаєння судової практики та сформульовані на основі її вивчення й узагальнення правоположення вищих судових інстанцій (правові позиції КСУ, ЄСПЛ, Верховного Суду) [22]» [21].

Словник подає нам кілька розумінь «рятувати», зокрема, це і «усувати загрозу смерті, знищення і т. ін. для кого-, чого-небудь; захищати когось, щось від чогось, небезпечного для життя, існування. // Визволяти кого-, що-небудь із біди, з неволі і т. ін. // Оберігати, укривати кого-небудь від чогось шкідливого, небажаного, небезпечного і т. ін. [23].

Отож, «рятувати» – це не лише про «дії, спрямовані на те, щоб ліквідувати, відвернути загрозу, небезпеку його знищення, пошкодження або загибелі» [1; 24]. Очевидно, що, виконуючи завдання кримінального провадження, виникнення у слідчого, дізнавача, прокурора необхідності віднайти й вилучити об'єкти, які можуть бути речовими доказами є логічною. Інша річ, чому ч. 3 ст. 233 КПК України має наявний на сьогодні не зовсім вдалий виклад, то очевидно це теж хиби законодавчої техніки, якими є можливість маніпулювати сторонам. Інакше не вдається сприйняти наявний стан справ у цій царині, а особливо, коли дослівне формулювання другого речення ч. 3 ст. 233 КПК України є таким: «У такому разі прокурор, слідчий, дізнавач за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися до слідчого судді із клопотанням про проведення обшуку» (підкреслення наше. – Авт.). Логічними такі роздуми будуть і з огляду того, як сприймався й унормовувався в невідкладних випадках обшук, у тому числі житла чи іншого володіння особи, за статтею 177 КПК 1960 року, адже згаданій нормі були притаманні чіткість і зрозумілість, на відміну від ч. 3 ст. 233 КПК України, яка діє зараз. Також проливає нам світло на те, що мав на увазі законодавець, «конструюючи» цю частину ст. 233 КПК України, й формулювання останнього її речення. «Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого, дізнавача про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому статтею 255 цього Кодексу» (підкреслення наше. – Авт.).

Тобто виникла після проникнення до житла чи іншого володіння особи у слідчого, дізнавача, прокурора необхідність віднайти і вилучити об'єкти, які можуть бути речовими доказами, за ситуації наявних невідкладних випадків є не лише логічною, а й обумовленою завданнями кримінального провадження. Цю виниклу за ситуації наявних невідкладних випадків необхідність, допустимо для слідчого, дізнавача, прокурора реалізувати в перебігу обшуку. У такому разі прокурор, слідчий, дізнавач за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення такого обшуку звернутися до слідчого судді з клопотанням про проведення обшуку. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами ст. 234 КПК України, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 233 КПК України). Логічність саме такої черговості дій підтверджується й тим, що мета обшуку, а не будь-якої іншої слідчої (розшукової) дії – виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте внаслідок його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб (частина 1 статті 234 КПК України), про що вже йшлося у відповідному науковому висновку [8].

Мають рацію знані професори О. Дроздов і Н. Глинська, переконуючи нас у тому, що з проведеного ними аналізу практики ЄСПЛ однозначно слідує, що відсутність дозволу суду на проникнення до житла чи іншого володіння особи («судового ордера») та провадження в них обшуку має бути врівноважена наявністю судового перегляду ex post facto в цій справі. Національні суди мають у своїх рішеннях висвітлювати питання щодо необхідності обшуку за невідкладних обставин, дослідивши,

чи був цей захід «необхідним у демократичному суспільстві» та пропорційним законній меті, яку переслідували [7, с. 620]. Лише за цих реалій можна буде вести мову про досягнуту для сторін справедливість, а суспільство зможе сприймати відповідні процесуальні дії та рішення як фактор відновлення суспільної гармонії [25, с. 169], а не навпаки. Побіжно відзначимо, що навіть 20 років тому, та й ще раніше знані процесуалісти підкреслювали, що оскільки дії, що мають місце під час обшуку, пов'язані із значним втручанням у сферу особистого життя громадян (а про це більш розлого в монографічних дослідженнях, підручниках і дисертаціях науковці вже писали [26; 27, с. 113–115]), обмеження їх права на недоторканність житла (бо ж недоторканність, серед іншого, є гарантією від держави про недопустимість відкритого чи таємного вторгнення до нього уповноваженими нею особами та органами [28, с. 508–510]), це обумовлює посилення гарантій законності й обґрунтованості його провадження [29, с. 331]. Як рекомендацію щодо зменшення вірогідності незаконних дій чи мінімізації допущення ймовірних порушень, забезпечення «самодисципліни» суб'єктів кримінального провадження авторами влучно згадано (у тому числі й за чинності КПК 1960 року, коли лише йшлося про це як про наукову рекомендацію [30, с. 42–49]) про законодавчу вимогу провадження відеозапису вчинення такої процесуальної діяльності та її результатів [31, с. 181].

У випадку непогодження прокурором клопотання чи відмови слідчого судді в задоволенні такого клопотання слід ставити питання про притягнення слідчого, дізнавача, прокурора до кримінальної відповідальності й відновлення порушеного конституційного права громадянина на недоторканність житла чи іншого володіння особи. Про цю проблематику, а також загалом про вдосконалення законодавчого викладу ч. 3 ст. 233 КПК України вперше йшлося ще у 2012–2013 роках [32, с. 151–152 та ін.], але законодавець не реагував. І до сьогодні маємо явний, так званий конфлікт її складових елементів, що, на наше переконання, для провадження законної кримінальної процесуальної діяльності неприпустимо [32, с. 230–231].

Водночас критично оцінюємо вимогу знищувати інформацію в порядку, передбаченому ст. 255 КПК України, якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого, дізнавача про обшук або якщо слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук опісля його проведення. І. Басиста ще у 2013 році, а згодом і у 2017 році В. Галаган та Н. Моргун звертали увагу на те, що положення ч. 3 ст. 233 КПК України не передбачає можливості повернення речей і документів їх володільцям, на відміну від ч. 1, 3 ст. 255 КПК України [32, с. 230–231; 33, с. 152]. Також ці норми суперечать одна одній, а саме ч. 3 ст. 233 КПК України передбачає знищення отриманої «інформації», а ч. 1 ст. 255 КПК України – знищення «відомостей, речей та документів».

Слушною є позиція М. Макарова, який зазначає, що рішення про знищення протоколу такої слідчої (розшукової) дії має прийматися після перевірки законності дій особи, яка її проводила. У випадку виявлення порушень протокол обшуку повинен бути приєднаний до матеріалів кримінального провадження щодо кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 162 КК України [19, с. 232]. Тож можна резюмувати, що знищенню відомостей, речей і документів повинні передувати (1) вирішення питання про можливість повернення речей і документів їх власнику та (2) перевірка законності дій слідчого, прокурора, дізнавача щодо проведення обшуку.

Слід погодитися, що якщо слідчим суддею в порядку судового контролю або судом під час перевірки допустимості доказів не буде встановлено (підтверджено) наявності підстав для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді, результати відповідного обшуку (без попереднього дозволу суду) слід вважати такими, що отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини [34].

З огляду на все викладене не мають законодавчого підґрунтя коментарі на кшталт «...ч. 3 ст. 233 КПК дає право лише на проникнення до житла чи іншого володіння особи з можливістю проведення лише тих слідчих розшукових дій (або інших законних дій), що не потребують ухвали слідчого судді» [35] або ж що лише за змістом ч. 3 ст. 233 КПК України є припустимим такий єдиний різновид обшуку, як обшук затриманої особи [35].

Правильним є вважати, що «у ситуації, коли слідчому чи прокурору стає відомо про можливе знищення майна, яке може бути речовим доказом у кримінальному провадженні, застосовуються положення ч. 3 ст. 233 КПК щодо його врятування, що є альтернативною підставою для невідкладного проникнення до житла» [6].

Виниклу після проникнення до житла чи іншого володіння особи за ситуацій наявних невідкладних випадків необхідність виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення слідчий, дізнавач, прокурор мають право реалізувати в перебігу огляду [8].

Висновки. Рятування майна, яке законодавцем передбачене одним із невідкладних випадків проникнення до житла чи іншого володіння особи до постановлення ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 233 КПК), передбачає можливість виявлення й вилучення потенційних речових доказів. Виникла в органу досудового розслідування, прокурора необхідність після проникнення до житла чи іншого володіння особи віднайти й вилучити об'єкти, які можуть бути речовими доказами, за ситуацій наявних невідкладних випадків є не лише логічною, а й обумовленою завданнями кримінального провадження. Цю виниклу за ситуацій наявних невідкладних випадків необхідність орган досудового розслідування, прокурор мають право реалізувати в перебігу обшуку з подальшим невідкладним, після здійснення такого обшуку, зверненням до слідчого судді з клопотанням про проведення обшуку для застосування судового контролю *post factum* [8]. Необхідним і безальтернативним є встановлення та підтвердження слідчим суддею пропорційності описаної процесуальної діяльності після її завершення законній меті або ж протилежного стану справ.

У випадку непогодження прокурором клопотання чи відмови слідчого судді в задоволенні такого клопотання слід ставити питання про притягнення слідчого, дізнавача, прокурора до кримінальної відповідальності й відновлення порушеного конституційного права громадянина на недоторканість житла чи іншого володіння особи.

Виконуючи не зовсім вдалі вимоги ч. 3 ст. 233 КПК та ч. 1 ст. 255 КПК, орган досудового розслідування та прокурор, перш ніж знищити відповідний протокол обшуку, мають з'ясувати, чи є потреба в поверненні речей і документів власнику, чи їх повернуто. Реалізуючи судовий контроль *post factum*, слідчий суддя, розглядаючи відповідне клопотання, повинен, серед іншого, перевірити, чи законними були дії органу досудового розслідування та прокурора в перебігу «рятування майна», і лише після висновку із цього питання законодавець мав би передбачити алгоритми дій органу досудового розслідування та прокурора щодо виконання вдосконалених вимог ч. 3 ст. 233 КПК та ч. 1 ст. 255 КПК.

Отже, на перспективу для подальших наукових розробок залишаються питання щодо вдосконалення ч. 3 ст. 233 КПК та ч. 1 ст. 255 КПК, розробка алгоритмів дій для органу досудового розслідування та прокурора за розвитку подій, коли ставиться питання про знищення протоколу слідчої (розшукової) дії, коли слідчий суддя констатував процесуальні порушення, що були допущені, та коли їх не виявлено.

Використані джерела:

1. Звернення судді Касаційного кримінального суду Верховного Суду до членів Науково-консультативної ради при Верховному суді у справі № 466/525/22 (провадження № 51-7310км23) із реєстраційним номером Верховного Суду № 244/0/26-24 від 04.06.2024.
2. Постанова колегії суддів Третньої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 06.09.2023 у справі № 688/647/19 (провадження № 51-2840км23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113357608> (дата звернення: 10.08.2024).
3. Постанова колегії суддів Третньої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 18.10.2023 у справі № 303/3224/20 (провадження № 51-3342 км 20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114423732> (дата звернення: 10.08.2024).
4. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 27.02.2024 у справі № 185/4212/21 (провадження № 51-7440км23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117402535> (дата звернення: 10.08.2024).
5. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 08.04.2021 у справі № 573/2028/19 (провадження № 51-1535км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96208231> (дата звернення: 10.08.2024).
6. Ухвала колегії суддів Третньої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 05.05.2024 у справі № 466/525/22 (провадження № 51-7310км23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119134564> (дата звернення: 10.08.2024).
7. Дроздов О. М., Глинська Н. В. Невідкладний обшук: у пошуках балансу між ефективністю та дотриманням прав людини. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 4. С. 612–624. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.103>.
8. Науковий висновок члена Науково-консультативної ради при Верховному Суді д-ра юрид. наук професора Ірини Басистої щодо змісту й обсягу кримінальної процесуальної норми, передбаченої ч. 3 ст. 233 КПК України, в аспекті вирішення питання про те, чи підпадає під невідкладні випадки, що в ній передбачені, як-от «врятування майна», необхідність віднайти й вилучити об'єкти, які можуть бути речовими доказами (на виконання звернення судді ККС Верховного Суду у справі № 466/525/22 (провадження № 51-7310км23) із реєстраційним номером Верховного Суду від 04.06.2024. № 244/0/26-24. 26.06.2024. 10 с.
9. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 (редакція від 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.08.2024).
10. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України № 4651-VI від 13.04.2012 (редакція 09.08.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#top> (дата звернення: 10.08.2024).
11. Про Національну поліцію : Закон України №580-19 від 02.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19?find> (дата звернення: 10.08.2024).
12. Торбас О. О. Рятування майна як підстава проникнення в житло особи згідно з ч. 3 ст. 233 КПК України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 529–532. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/120>.
13. Вирок Рожищенського районного суду Волинської області від 21.11.2022 у справі № 165/2454/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107402870> (дата звернення: 10.08.2024).
14. Ухвала Волинського апеляційного суду від 03.05.2023 у справі 165/2454/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110710071> (дата звернення: 10.08.2024).
15. Вирок Рожищенського районного суду Волинської області від 24.01.2024 у справі № 165/2454/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116509202#> (дата звернення: 10.08.2024).
16. Ухвала Волинського апеляційного суду від 18.03.2024 у справі № 165/2454/21. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117742534> (дата звернення: 10.08.2024).
17. Вознюк А. А., Грига М. А., Дуда А. В. Порядок проникнення до житла або іншого володіння особи: актуальні проблеми теорії та практик. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 2 (119). С. 68–82. DOI: <https://doi.org/10.33270/01211192.68>.
18. Калужна О. Тактика збирання речей і документів як доказів у кримінальному провадженні. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 83–90.
19. Макаров М. А. Судовий контроль за проведенням у невідкладних випадках обшуку житла чи іншого володіння особи. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Випуск 3 (9). Том 2.

С. 231–234. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v3-2_2015/2015_3-2.pdf#page=231 (дата звернення: 10.08.2024).

20. Лазоренко Є. Ю. Правове визначення меж дії рішень Верховного Суду у кримінальному провадженні: порівняльно-правове дослідження: дис. ... д-ра філософ. : 081 «Право» / Пенітенціарна Академія України. Чернігів. 2024. 291 с.

21. Відгук опонента д-ра юрид. наук, професора Ірини Басистої на дисертацію Лазоренка Є. Ю. «Правове визначення меж дії рішень Верховного Суду у кримінальному провадженні: порівняльно-правове дослідження»: дис. ... д-ра філософ.: 081 «Право» / Пенітенціарна Академія України. Чернігів. 2024. 14 с. URL: https://academysps.edu.ua/df1_2024/ (дата звернення: 22.08.2024).

22. Кримінальний процес України: Академічний курс: у 3 т. Т. 1: Загальна частина / В. Т. Нор, Н. Р. Бобченко, М. В. Багрій та ін. за ред. акад. НАПрН України, д-ра юрид. наук, проф. В. Т. Нора та д-ра юрид. наук, проф. Н. Р. Бобчка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. 912 с.

23. Тлумачний словник української мови. Портал української мови та культури «Словник. ua» : вебсайт. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=Рятувати> (дата звернення: 10.08.2024).

24. Постанова колегії суддів Третньої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 01.11.2023 у справі № 462/3127/22 (провадження № 51-4879км23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114726887> (дата звернення: 10.08.2024).

25. Шаповалова І. С., Рогальська В. В. Застосування практики Європейського суду з прав людини слідчим суддею місцевого загального суду під час здійснення судового контролю : монографія. Одеса : Гельветика, 2020. 274 с.

26. Удовенко Ж. В. Процесуальні гарантії забезпечення права на невтручання в особисте і сімейне життя у кримінальному провадженні України : монографія / за заг. ред. професора В. І. Галагана. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 523 с.

27. Кримінальний процес України : підручник / за ред. С. В. Ківалова та М. С. Цуцкірідзе. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 1104 с.

28. Кучинська О. П. Недоторканність житла чи іншого володіння особи. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків : Право, 2016. Том 19. Кримінальний процес, судострій, прокуратура та адвокатура / редкол. В.Т. Нор (голова) та ін. Нац. акад. прав. наук України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2020. 960 с.

29. Кримінальний процес України : підручник / Коваленко Є. Г., Маляренко В. Т. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 688 с.

30. Басиста І. В., Галаган В. І., Кузів О. М. Виїмка у кримінальному судочинстві України: процесуальний порядок і тактика проведення : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2012. 204 с.

31. Смоков С. М., Холостенко А. В., Лісніченко Д. В. Вилучення майна під час кримінального провадження : монографія. Одеса. 2020. 288 с.

32. Басиста І. В. Прийняття і виконання процесуальних рішень слідчого на стадії досудового розслідування : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 600 с.

33. Галаган В. І., Моргун Н. С. Недоторканність права власності як засада кримінального провадження на досудовому розслідуванні : монографія. Київ, 2017. 184 с.

34. Сергій Чаплян. Обшук в умовах форс-мажору: процесуальні питання проведення невідкладних обшуків. 07 липня 2023. *Юридична газета online*: вебсайт. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/obshuk-v-umovah-formazhoru-procesualni-pitannya-provedennya-nevidkladnih-obshukiv.html> (дата звернення: 10.08.2024).

35. Семен Ханін. По слідах 233 КПК України. *Закон і бізнес* : вебсайт. URL: https://zib.com.ua/ua/150216-po_slidah_233_kpk_ukraini.html (дата звернення: 10.08.2024).

References:

1. Zvernennia suddi Verkhovnoho sudu (reiest. nomer VS№ 244/0/26-24 vid 4.06.2024) do chleniv Naukovo-konsultatyvnoi rady pry Verkhovnomu Sudi u spravi № 466/525/22 (provadzhennia № 51-7310km23) [Appeal of a judge of the Supreme Court (SC Reg. No. 244/0/26-24 of 4 June 2024) to the members of the Scientific Advisory Council of the Supreme Court in case No. 466/525/22 (proceedings No. 51-7310km23)] [in Ukrainian].

2. Postanova kolehii suddiv Tretoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 06.09.2023 u spravi № 688/647/19 (provadzhennia № 51-2840km23) [Resolution of the

panel of judges of the Third Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of 06.09.2023 in case No. 688/647/19 (proceedings No. 51-2840km23)]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113357608> [in Ukrainian].

3. Postanova kolehii suddiv Tretoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 18.10.2023 u spravi № 303/3224/20 (provadzhennia № 51-3342 km 20) [Resolution of the panel of judges of the Third Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of 18.10.2023 in case No. 303/3224/20 (proceedings No. 51-3342 km 20)]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114423732> [in Ukrainian].

4. Postanovakolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 27 liutoho 2024 roku u spravi № 185/4212/21 (provadzhennia № 51-7440km23) [Resolution of the panel of judges of the First Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of 27 February 2024 in case No. 185/4212/21 (proceedings No. 51-7440km23)]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117402535> [in Ukrainian].

5. Postanova kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu u postanovi vid 08 kvitnia 2021 roku u spravi № 573/2028/19 (provadzhennia № 51-1535km20) [Resolution of the First Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court in the decision of 08 April 2021 in case No. 573/2028/19 (proceedings No. 51-1535km20)]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96208231> [in Ukrainian].

6. Ukhvala kolehii suddiv Tretoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 5 travnia 2024 roku u spravi № 466/525/22 (provadzhennia № 51-7310km23) [Decision of the panel of judges of the Third Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of 5 May 2024 in case No. 466/525/22 (proceedings No. 51-7310km23)]. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119134564> [in Ukrainian].

7. Drozdov, O., & Hlynska, N. (2024). *Nevidkladnyi obshuk: u poshukakh balansu mizh efektyvnistiu ta dotrymanniam prav liudyny* [Exigent circumstances search: the dilemma of balancing efficiency and human rights]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, (4), 612-624 [in Ukrainian].

8. Naukovyi vysnovok chlena Naukovo-konsultatyvnoi rady pry Verkhovnomu Sudi d.i.u.n profesora Iryny Basystoi shchodo zmistu y obsiahu kryminalnoi protsesualnoi normy, peredbachenoj ch. 3 st. 233 KPK Ukrainy, v aspekti vyrishennia pytannia pro te, chy pidpadaie pid nevidkladni vypadky, shcho v nii peredbacheni, yak ot "vriatuvannia maina", neobkhidnist vidnaity i vyluchyty obiekty, yaki mozhut buty rechovymi dokazamy (na vykonannia zvernennia suddi KKS Verkhovnoho Sudu u spravi № 466/525/22 (provadzhennia № 51-7310km23) iz reiestratsiinym nomerom Verkhovnoho Sudu vid 4.06.2024. № 244/0/26-24. 26.06.2024 [The scientific opinion of the member of the Scientific Advisory Council of the Supreme Court, Doctor of Law, Professor Iryna Basysta, on the content and scope of the criminal procedural rule provided for in part 3 of Art. 233 of the CPC of Ukraine, in terms of deciding whether the need to find and seize objects that may be material evidence falls under the urgent cases provided for in it, such as "saving property" (pursuant to the appeal of the judge of the CCC of the Supreme Court in case No. 466/525/22 (proceedings No. 51-7310km23) with the registration number of the Supreme Court of 4.06.2024. № 244/0/26-24. 26.06.2024]. [in Ukrainian].

9. Konstytutsiia Ukrainy № 254k/96-VR vid 28.06.1996 (Redaktsiia vid 01.01.2020) [The Constitution of Ukraine № 254k/96-BP of 28.06.1996 (as amended on 01.01.2020)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

10. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy № 4651-VI vid 13.04.2012 (redaktsiia 19.06.2024) [Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 4651-VI dated 13.04.2012 (as amended on 19.06.2024)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#top> [in Ukrainian].

11. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy № 580-19 vid 02.07.2015 [On the National Police: Law of Ukraine No. 580-19 of 02.07.2015]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19?find> [in Ukrainian].

12. Torbas, O.O. (2022). *Rescue of property as a ground for penetration into a person's dwelling according to part 3 of art. 233 of CPC of Ukraine*. *Juridical Scientific and Electronic Journal*, (8), 529-532. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/120> [in Ukrainian].

13. Vyrok Rozhyschenskoho raionnoho sudu Volynskoi oblasti vid 21.11.2022 u spravi № 165/2454/21 [The verdict of the Rozhyshe District Court of Volyn Oblast of 21.11.2022 in case No. 165/2454/21]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107402870> [in Ukrainian].

14. Ukhvala Volynskoho apeliatsiinoho sudu vid 03.05.2023 u spravi 165/2454/21 [Decision of the Volyn Court of Appeal of 03.05.2023 in case 165/2454/21]. URL: <https://reyestr.cour.gov.ua/Review/110710071> [in Ukrainian].

15. Vyrok Rozhyshchenskoho raionnoho sudu Volynskoioblasti vid 24.01.2024 u spravi № 165/2454/21 [The verdict of the Rozhyshche District Court of Volyn Oblast of 24.01.2024 in case No. 165/2454/21]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116509202#> [in Ukrainian].
16. Ukhvala Volynskoho apeliatsiinoho sudu vid 18.03.2024 u spravi 165/2454/21 [Decision of the Volyn Court of Appeal of 03.05.2023 in case 165/2454/21]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117742534> [in Ukrainian].
17. Vozniuk, A., Hryha, M., & Duda, A. (2021). *The procedure for entering a person's home or other property: Current problems of theory and practice*. Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs. 119 (2), 68–82. <https://doi.org/10.33270/01211192.68> [in English].
18. Kaluzhna, O. (2015). *Taktyka zbyrannia rechei i dokumentiv yak dokaziv u kryminalnomu provadzhenni* [Tactics of collecting things and documents as evidence in criminal proceedings]. Journal of the National Prosecution Academy of Ukraine, (2 (40)), 83–90 [in Ukrainian].
19. Makarov, M. (2015). *Sudovyi kontrol za provedenniam u nevidkladnykh vypadkakh obshuku zhytla chy inshoho volodinnia osoby* [Judicial control over the conduct of a search of a person's home or other property in urgent cases]. Subcarpathian Law Herald. 2015. Issue 3(9). Vol. 2. pp. 231–234. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v3-2_2015/2015_3-2.pdf#page=231 [in Ukrainian].
20. Lazorenko, Ye. Iu. (2024). *Pravove vyznachennia mezh dii rishen Verkhovnoho Sudu u kryminalnomu provadzhenni: porivnialno-pravove doslidzhennia* [Legal determination of the scope of Supreme Court decisions in criminal proceedings: a comparative legal study]. [Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora filosofii]. Penitentsiarna Akademiia Ukrainy [in Ukrainian].
21. Basysta, I.V. (2024) Vidhuk oponenta na dysertatsiiu Lazorenka Ye.Iu. "Pravove vyznachennia mezh dii rishen Verkhovnoho Sudu u kryminalnomu provadzhenni: porivnialno-pravove doslidzhennia" [Feedback on E.Yu Lazorenka's dissertation. "Legal determination of the scope of Supreme Court decisions in criminal proceedings: a comparative legal study"]. URL: https://academysps.edu.ua/df1_2024/ [in Ukrainian].
22. Nor, V., Bobechko, N., & Bahrii, M. (2021). U V. Nor & N. Bobechko (Red.). *Kryminalnyi protses Ukrainy: Akademichnyi kurs: u 3 t.: T. 1. Zahalna chastyna* [Criminal process of Ukraine: Academic course: in 3 volumes, Volume 1: General part]. [in Ukrainian].
23. Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language]. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=Рятувати> [in Ukrainian].
24. *Postanovakolehiisuddiv Tretoisudovoipalaty Kasatsiinohokryminalnohosudu Verkhovnoho Sudu vid 01.11.2023 u spravi №462/3127/22 (provadzhennia № 51-4879km23)* [Resolution of the board of judges of the Third Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court dated November 1, 2023 in case No. 462/3127/22 (proceedings No. 51-4879km23)]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114726887> [in Ukrainian].
25. Shapovalova, I., & Rohalska, V. (2020). *Zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny slidnym suddeiu mistsevoho zahalnoho sudu pid chas zdiisnennia sudovoho kontroliu: monohrafiia* [Application of the practice of the European Court of Human Rights by the investigating judge of the local general court during judicial control: monograph]. [in Ukrainian].
26. Udovenko, Zh. (2021). *Protseualni harantii zabezpechennia prava na neutruchannia v osobyste i simeine zhyttia u kryminalnomu provadzhenni Ukrainy: monohrafiia* (V. Halahan, Red.) [Procedural guarantees of ensuring the right to non-interference in personal and family life in criminal proceedings of Ukraine: monograph]. [in Ukrainian].
27. Kivalov, S., & Tsutskiridze, M. (Red.). (2023). *Kryminalnyi protses Ukrainy: pidruchnyk* [Criminal process of Ukraine: textbook]. [in Ukrainian].
28. Kuchynska, O. (2016). *Nedotorkannist zhytla chy inshoho volodinnia osoby* [Inviolability of housing or other possessions of a person]. V. Nor (Red.), *Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia: u 20 t.: T. 19. Kryminalnyi protses, sudoustrii, prokuratura ta advokatura* [in Ukrainian].
29. Kovalenko, Ye., & Maliarenko, V. (2004). *Kryminalnyi protses Ukrainy: pidruchnyk* [Criminal process of Ukraine: textbook]. [in Ukrainian].
30. Basysta, I., Halahan, V., & Kuziv, O. (2012). *Vyimka u kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy: protseualnyi poriadok i taktyka provedennia: monohrafiia* [Seizure in the criminal justice system of Ukraine: procedural procedure and tactics: monograph]. LvDUVS [in Ukrainian].
31. Smokov, S., Kholostenko, A., & Lisnichenko, D. (2020). *Vyluchennia maina pid chas kryminalnoho provadzhennia: monohrafiia* [Seizure of property during criminal proceedings: monograph]. [in Ukrainian].

32. Basysta, I. (2013). *Pryiniattia i vykonannia protsesualnykh rishen slidchoho na stadii dosudovoho rozsliduvannia: monohrafiia* [Adoption and execution of procedural decisions of the investigator at the stage of pre-trial investigation: monograph]. Lviv: LvDUVS. [in Ukrainian].

33. Halahan, V., & Morhun, N. (2017). *Nedotorkannist prava vlasnosti yak zasada kryminalnoho provadzhennia na dosudovomu rozsliduvanni: monohrafiia* [The Inviolability of Property Rights as a Principle of Criminal Proceedings in Pre-trial Investigation : a monograph]. Kyiv [in Ukrainian].

34. Chaplian, S. (2023). *Obshuk v umovakh fors-mazhoru: protsesualni pytannia provedennia nevidkladnykh obshukiv* [Search under force majeure: procedural issues of urgent searches]. Yurydychna Gazeta online: website. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/obshuk-v-umovah-forsmazhoru-procesualni-pitannya-provedennya-nevidkladnih-obshukiv.html> [in Ukrainian].

35. Khanin, S. *Po slidakh 233 KPK Ukrainy* [In the wake of 233 of the CPC of Ukraine]. Law and business: website. URL: https://zib.com.ua/ua/150216-po_slidah_233_kpk_ukraini.html [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 04.09.2024

Basysta I., Doctor of Juridical Sciences, Professor, Professor at the Department of the Criminal Procedure and Criminalistics, Lviv State University of Internal Affairs (Lviv, Ukraine)

Hutnyk A., PhD in Law, Associate Professor at the Department of Law and Public Administration of the Higher Education Institution «King Danylo University» (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

Sozanskyi T., Candidate of Juridical Sciences, Professor, Professor at the Department of Criminal Law and Criminology, Lviv State University of Internal Affairs (Lviv, Ukraine)

RESCUE OF PROPERTY AS ONE OF THE URGENT CASES OF ENTERING A PERSON'S HOME OR OTHER PROPERTY WITHOUT AN INVESTIGATING JUDGE'S ORDER

It is established that the Supreme Court's case law, as well as scientific research, does not provide an unambiguous answer to the question whether «rescue of property», which is provided by the legislator as one of the urgent cases of entering a person's home or other property before the investigating judge's ruling (Article 233(3) of the CPC of Ukraine), covers the possibility of detection and seizure of potential material evidence.

The authors emphasise the importance of distinguishing between the police measure provided for by the Law of Ukraine on the National Police and the 'entry' into a person's home or other property regulated by Article 233(3) of the CPC of Ukraine.

The authors argue that in the procedural situation under consideration, given the logical interconnection of the components of Article 233(3) of the CPC of Ukraine with the tasks of criminal proceedings, the pre-trial investigation body and the prosecutor may conduct an urgent search prior to the issuance of the investigating judge's ruling and find and seize objects which may be material evidence. It is necessary to establish and confirm by the court the proportionality of such procedural activity upon its completion to the legitimate purpose.

The authors summarise that the need to identify and record the circumstances of a criminal offence, which arose after breaking into a person's home or other property, in situations of urgent cases, can be realised by pre-trial investigation authorities and the prosecutor during the inspection.

The authors continue the previously initiated scientific discussion on the existing 'discrepancy of terminology' in the legislative wording, since part Article 233(3) of the CPC of Ukraine provides for the destruction of the obtained 'information', and Article 255(1) of the CPC of Ukraine provides for the destruction of 'information, things and documents'. If there were no grounds for entering a person's home or other property, as well as no grounds for conducting an emergency search, the evidence obtained as a result of such a search is inadmissible. The violated rights of a person must be restored, and those responsible for their violation must be brought to the appropriate type of liability.

Keywords: entry into a person's home or other property, urgent search, inspection, investigative (search) actions, evidence, police action, pre-trial investigation, human rights.